

STANDARDI UČENIČKIH POSTIGNUĆA

Izdavač:

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje

Za izdavača:

Maja Stojkić, direktorica Agencije

Rukovodilac PJ Sarajevo:

Alisa Ibraković, zamjenica direktorice

Projektni tim Agencije:

Maja Stojkić, direktorica Agencije

Alisa Ibraković, zamjenica direktorice Agencije

Žaneta Džumhur, šefica Odjeljenja za standarde i ocjenjivanje u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju

Maternji jezik:

Hašima Ćurak, stručna savjetnica Agencije, voditeljica radne grupe

Žaneta Džumhur, šefica Odjeljenja Agencije, zamjenica voditeljice

Eksperti: Ana Kordić, Berina Šećibović, Enisa Gološ, Gordana Gugić, Ivan Jevđović, Ivona Sušac, Jasna Eminović,

Lidija Jerković, Miroslav Čavarkapa, Mirzana Pašić, Namir Ibrahimović, Silva Dobraš

Odbor Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje usvojio je dokument „Standardi učeničkih postignuća za maternji jezik“ 23. februara 2021. godine.

Matematika:

Žaneta Džumhur, šefica Odjeljenja Agencije, voditeljica radne grupe

Branka Popić, stručna savjetnica Agencije, zamjenica voditeljice

Eksperti: Amela Mešić, Belma Alihodžić, Đorđe Pušonja, Elma Đogić, Ivana Zubac, Lejla Sarajlić, Nada Sokolović,

Sanela Nesimović, Romela Šunjić, Žana Sesar

Odbor Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje usvojio je dokument „Standardi učeničkih postignuća za matematiku“ 22. decembra 2020. godine.

Prirodne nauke:

Branka Popić, stručna savjetnica Agencije, voditeljica radne grupe

Žaneta Džumhur, šefica Odjeljenja Agencije, zamjenica voditeljice

Eksperti: Amela Medar, Anesa Salihagić, Asila Halilović, Azra Nizić, Belmana Trivunić, Danijela Tomičić,

Dragana Bijelić, Dževdeta Dervić, Elma Kajtaz, Elma Žužić, Emina Čerkez Čaušević, Enisa Kulašin, Ines Nuić,

Jasmina Pezo, Krešimir Milošević, Mehdi Selimović, Meliha Spahić, Mevludin Maličević, Mira Đajo- Begić, Mirjana Protić, Vedran Zubić, Vinka Marjanović

Odbor Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje usvojio je dokument „Standardi učeničkih postignuća za prirodne nauke“ 25. januara 2021. godine.

Historija:

Marija Naletilić, šefica Odjeljenja Agencije, voditeljica radne grupe

Žaneta Džumhur, šefica Odjeljenja Agencije, zamjenica voditeljice

Eksperti: Bojana Dujković-Blagojević, Danijela Tomičić, Melisa Forić-Plasto, Midhat Spahić, Mirela Vukoja,

Mirza Čehajić, Slavica Kuprešanin

Odbor Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje usvojio je dokument „Standardi učeničkih postignuća za historiju“ 22. decembra 2020. godine.

Tjelesni i zdravstveni odgoj:

Branka Popić, stručna savjetnica Agencije, voditeljica radne grupe

Žaneta Džumhur, šefica Odjeljenja Agencije, zamjenica voditeljice

Konsultant: Rijad Novaković, članovi radne grupe: Dijana Dorfer-Galijašević, Lejla Mušanović, Mirela Abdukić

Odbor Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje usvojio je dokument „Standardi učeničkih postignuća za tjelesni i zdravstveni odgoj“ 27. aprila 2022. godine.

Tehnika i informacijska tehnologija:

Žaneta Džumhur, šefica Odjeljenja Agencije, voditeljica radne grupe

Konsultantice: Dražena Gašpar i Adisa Vučina; članovi radne grupe: Dijana Dorfer-Galijašević, Adin Begić, Mateo

Banović, Ajla Halilović, Merima Kurtović, Nevzudin Buzadžija, Slaven Niče, Dražen Dolić, Nihad Gavranović

Odbor Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje usvojio je dokument „Standardi učeničkih postignuća za tehniku i informacijske tehnologije“ 19. septembra 2022. godine.

Prvi strani jezik

Nataša Kokoruš, stručna savjetnica Agencije, voditeljica radne grupe

Žaneta Džumhur, šefica Odjeljenja Agencije, zamjenica voditeljice

Konsultantice: Sanja Hadžihajdić i Marija Čavar; članovi radne grupe: Azra Šulić, Tanja Pavlović, Alma Žero, Afrodit Jeličić, Nada Radovanović, Aida Šišić-Hakulija, Sabina Piknjač

Odbor Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje usvojio je dokument „Standardi učeničkih postignuća za prvi strani jezik“ 10. novembra 2022. godine

Lektori:

Naida Babić i Nataša Kokoruš

DTP:

Branka Zvečevac, referent-specijalist za grafički dizajn

Rad eksperata i konsultanata podržao UNICEF kancelarija u BiH.

Standardi učeničkih postignuća (*engl. performance standards, output standards*) predstavljaju ono suštinsko što učenici treba da znaju, mogu i za šta su osposobljeni da urade na kraju određenog ciklusa obrazovanja. Standardi koji slijede u nastavku oblikuju najbitnije zahtjeve i ciljeve školskog podučavanja i učenja, a temeljeni su na Zajedničkoj jezgri nastavnih planova i programa definisanih na ishodima učenja koju je pripremila Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje. Ishodi u ovoj ZJNPP definisani su u obliku modela kompetencija, a izbor većine sadržaja i način podučavanja pripada području autonomije škole i nastavnika.

Definisani standardi pripadaju konceptu *output*-paradigme. Ova paradigma podrazumijeva usmjerenost obrazovanja, odnosno škole, na odgojno-obrazovni ishod, postignuće, ili *output*, koji se iskazuje na mjerljiv način tako da se njegov kvalitet može izmjeriti i efikasno kontrolisati.

U izradi ovih standarda koristila su se iskustva i saznanja iz empirijskih istraživanja na osnovu kojih su definisani standardi učeničkih postignuća iz matematike i maternjeg jezika za kraj osnovnog obrazovanja u 2004. i 2008. godini, za kraj trećeg i šestog razreda iz matematike, bosanskog, hrvatskog, srpskog jezika i prirodnih nauka iz 2010. godine, te iz 2007. godine biologija, fizika, hemija za kraj osnovnog obrazovanja. Također, koristila su se saznanja istraživanja Postavljanje mjerila u funkciji evaluacije reforme devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja kroz evaluaciju učeničkih postignuća iz matematike i bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika.

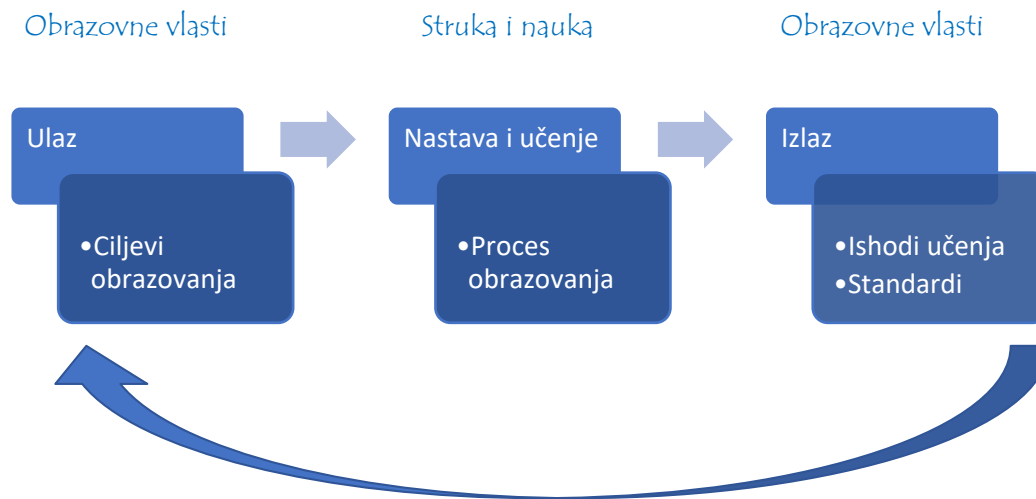
Ovim standardima se želi skrenuti pažnja na novi tip standarda koji se razlikuju od pedagoških standarda, jer se odnose na izlaz (*output*) i preciziraju kako taj izlaz treba izgledati. Standardi učeničkih postignuća, uz standarde sadržaja i standarde resursa, uspostavljaju se kao odgovor i provjera u kojoj su mjeri postavljeni ciljevi učenja ostvareni i u kojim organizacijskim i situacijskim uslovima su ostvarivi. *Output* standardi treba da:

- a) obuhvate opće ciljeve obrazovanja i precizno formulišu šta učenici na kraju jedne godine (razreda) ili u jednom obrazovnom periodu znaju i mogu činiti, na kojem stepenu i koje su kompetencije do tog trenutka razvili i, istodobno,
- b) budu kriterij provjere učeničkih postignuća ("prevođenjem" u test-zadatke), te poslužiti kao instrument osiguravanja kvaliteta obrazovnog sistema, kao instrument razvoja škole i nastave odnosno *nove* nastavne kulture (iz S. Bašić: Nacionalni obrazovni standard - instrument kontroliranja učinkovitosti obrazovnog sustava, Ravitch, 1995; Aldrich, 2000; Klieme et. al., 2003, i drugi).

Argumentacija izrade i primjene standarda je u tome što procedure mjerenja u školskim sistemima u Bosni i Hercegovini nisu precizne, podložne su interpretaciji i subjektivnom sudu, razlikuju se od škole do škole, čak od nastavnika do nastavnika.

Putem standarda, obrazovni ciljevi i zadaci na jasan i konkretan način pojašnjavaju učenička postignuća u smislu njihovih znanja, vještina i onoga što mogu da urade. Osnovna karakteristika standarda učeničkih postignuća je što su terminološki definisani mjerljivim ponašanjem učenika. Uspostavljanje i unapređenje standarda je stalan proces, neodvojiv od promjena koje se dešavaju u obrazovnim sistemima. Tako su ovi standardi tijesno povezani sa ishodima učenja za kraj trećeg razreda (8/9 godina), kraj šestog (11/12 godina), devetog razreda (14/15 godina) i kraj srednjeg općeg obrazovanja (18/19 godina) u ZJNPP definisanoj na ishodima učenja.

Iako se modelom kompetencija, kojim se operacionaliziraju obrazovni standardi pa i standardi učeničkih postignuća, ne sugerišu samo kognitivne i mjerljive komponente, u praksi se radi samo o onim rezultatima učenja koji se mogu mjeriti i koji za sve imaju jednaku vrijednost.

Standardi učeničkih postignuća su postavljeni apriorno i očekuje se njihova empirijska provjera kad se ekspertski standardi kombinuju s rezultatima učeničkih postignuća.

Standardi se definišu kao „nivoi razvitka kompetencija učenika i učenica, potvrđeno dostižne empirijskim istraživanjima i proglašene poželjnim odlukama obrazovne politike, koji se vezuju uz određena godišta ili stepene obrazovanja” (Meyer 2004, 21, prema Palekčić 2005). Naglašavamo da pojam kompetencija obuhvata ne samo znanja, nego i (meta)sposobnosti i vještine, kao i sistem vrijednosti.¹

Ekspertski standardi učeničkih postignuća se sastoje od 4 elementa. Prvo, radi se o *kategorijama izvedbe ili nivoima učeničkih postignuća*. Neke zemlje ih nazivaju djelimično vješt, vješt i napredan, neke koriste nivo e djelimično standardno, standardno i iznad standarda.

Drugi element ovih standarda je *skup deskriptora izvedbe/postignuća*, koji upućuju na vrstu znanja i vještina koje učenici mogu demonstrirati u svakoj kategoriji izvedbe/postignuća. Deskriptori izvedbe općenito su specifični za područje sadržaja.

Treći element je možda najkritičniji jer sadrži *primjere postignuća* na svakom nivou. Ti primjeri pokazuju rad učenika na svakom nivou postignuća i pružaju konkretne ilustracije znanja i vještina učenika.

Četvrti element je *uspostavljanje pravila odlučivanja* koja omogućuju stručnjacima za procjenu i kreatorima obrazovne politike da utvrde da li su učenici postigli određeni nivo postignuća. Iako primjeri pomažu nastavnicima da odrede da li određeni dio učenikovog rada dostiže određeni nivo postignuća, oni također treba da utvrde da li će drugi radovi učenika u školskoj godini postići željeni nivo znanja.

¹ Kompetencije su „kognitivne sposobnosti i vještine kojima pojedinci raspolažu ili ih mogu naučiti kao bi riješili određene probleme kao i s tim povezane motivacijske, volitivne i društvene spremnosti i sposobnosti, kako bi se rješenja problema mogla uspješno i odgovorno koristiti u varijabilnim situacijama” (Weinert, 2001, 27/8, prema Palekčić 2005).

Standardi konkretizuju i diferenciraju učenička postignuća po nivoima i u BiH su postavljeni na tri nivoa postignuća:

Osnovni nivo:

Općenito, učenik je u stanju da uspješno uradi samo najmanje zahtjeve i može naići na poteškoće prilikom prelaska u naredni nivo obrazovanja/razred.

Na ovom nivou učenik vlada pojmovima u smislu razlikovanja uz odgovarajuće primjere, prepoznaje i koristi termine i oznake. Koristeći slike, primjere i druge interpretacije, učenik je osposobljen za osnovno operisanje. Ovaj nivo treba da ostvare gotovo svi učenici, odnosno 80- 90% učenika.

Srednji nivo:

Općenito, učenik može lako preći u naredni nivo obrazovanja/razred, u stanju je uspješno uraditi većinu zahtjeva na zadanom nivou.

Na ovom nivou učenik vlada pojmovima tako da sam utvrdi primjere i iznese njihova bitna svojstva i njima operiše. Ovaj nivo bi trebalo da ostvari oko 50% -60% učenika.

Napredni nivo:

Općenito, učenik može lako preći u naredni nivo obrazovanja/razred, u stanju je savladati i najsloženije zahtjeve.

Na ovom nivou učenik potpuno vlada pojmovima, operiše njima po prihvaćenim pravilima i iskazuje ih simbolički i verbalno. Može da zaključuje na osnovu pretpostavki koje su formalno iskazane, te sam izvodi neke jednostavnije dokaze. Osposobljen je da automatski izvodi operacije. Očekuje se da će oko 10-20% učenika postići ovaj nivo.

Zašto su potrebni standardi učeničkih postignuća?

Često se u obrazovnoj javnosti čuje izraz „sistemska reforma“. To podrazumijeva i snažan skup standarda kako bi se došlo do uklađivanja procesa i aktivnosti u školama. Uz sistem dobro definisanih standarda učeničkih postignuća više ne bi trebalo da bude školskih ocjena koje nisu usklađene, profesionalni razvoj i obrazovanje nastavnika trebalo bi da bude vođen onim što želimo da učenici nauče, a trenutno su u BiH ovi elementi nepovezani.

Standardi nam mogu pomoći da izbjegnemo teškoće u budućnosti. Jasni, mjerljivi standardi konačno će nam pružiti način da utvrdimo, djeluju li različiti programi i promjene koje obrazovne vlasti i nastavnici primjenjuju. Bez standarda ili sa slabim standardima nemamo pouzdan način mjerenja uspjeha.

Jasni standardi pomažu ublažavanju frustracija povezanih s mobilnošću učenika. Bez zajedničkog standarda, mobilni učenici stižu u svoje nove učionice stečenih znanja i vještina u zaostatku ili ispred ostalih učenika, što znatno opterećuje nastavnika, učenika i cijelo odjeljenje. Uz jasne, zajedničke standarde, nastavnici bi trebalo da znaju šta su njihovi dolazni učenici naučili, bez obzira odakle stižu.

Kad razmatramo važnost postojanja standarda u obrazovanju, možemo se prisjetiti citata JFK-a, Džona Fidžeralda Kendija: „Svi mi nemamo jednak talent, ali svi bismo trebali imati jednaku priliku za razvoj svojih talenata“. Imati standarde u obrazovanju, skup vještina i ciljeva za sve učenike, direktno potvrđuje značenje ove izjave. Međutim, važno je pojasniti da nastavnici zapravo ne podučavaju standarde. Oni podučavaju djecu. Standardi su jednostavno smjernice, a ove se smjernice moraju i trebaju primijeniti u skladu s potrebama pojedinog učenika i grupa koje podučavaju. Standardi, zajedno sa ishodom učenja, postaju osnova za obuku nastavnika - šta u stvari podučavati.

Mnoge zemlje u svijetu imaju fragmentirane, decentralizovane obrazovne sisteme, s više nivoa birokratije-lokalni, regionalni, državni, i postaje frustrirajuće ukoliko očekivanja za učenike uveliko variraju, te manji broj siromašnih učenika i učenika određenih manjinskih grupa ne mogu da ih postignu. Razmatranja u takvim sistemima vode ka tome da se postave jasni i izazovni standardi postignuća. Nastavnici ih primjenjuju, a vanjskim vrednovanjem se utvrdi u kojoj mjeri ih učenici ispunjavaju.

Bez standarda, škole nemaju ciljeve kojima teže. Upoređivanjem onoga što se podučava u učionici sa standardima u svakom predmetnom području, učenici, njihovi roditelji i nastavnici će znati šta nastavnici treba da podučavaju, šta učenici treba da uče i šta će biti provjeravani.

Standardi podižu nivo očekivanja za sve. Kada bi sve škole u cijeloj zemlji imale iste standarde, očekivalo bi se da će učenici istih i sličnih potencijala postizati isti nivo postignuća, bez obzira u kojem dijelu države žive. Ako bi učenici u jednom dijelu trebalo da znaju iste stvari kao i učenici u nekom drugom dijelu države, bili bi dovoljno spremni pohađati univerzitet u cijeloj zemlji.

Standardi osiguravaju da svi učenici zadovoljavaju međunarodne nivoe postignuća. Poznato je da učenici u BiH imaju lošija postignuća u matematici i nauci u poređenju s vršnjacima u većini zemlja iz okruženja, kao i evropskih zemljama. Uz standarde, bilo bi jasno šta učenici moraju znati da bi se mogli porediti na međunarodnom nivou.

Standardi olakšavaju učenicima prilagođavanje novoj školi kad prelaze iz jednog dijela države u drugi. U sve mobilnijem društvu bilo bi lakše učenicima koji se trenutno suočavaju s različitim standardima i različitim testovima u svakom dijelu države.

Standarde treba tako primjenjivati da ne obeshrabre inovativnost i kreativnost u učionici. Oni treba da osiguraju bolju odgovornost - držeći nastavnike i škole odgovornim za ono što se događa u učionicama. Praksa usklađivanja učenja sa standardima također pomaže u postizanju višeg nivoa učenja, vodi nastavnike tokom procesa vrednovanja i pomaže im da budu u toku.

Potrebno je ustanoviti sistem praćenja koji omogućava praćenje napretka učenika prema određenim standardima. Efikasne povratne informacije moraju biti pravovremene. Jedini način stvaranja efikasnog sistema praćenja je promjena bosanskohercegovačke prakse ocjenjivanja u ocjenjivanje² koje se temelji na standardima. Način na koji koristimo naše sisteme vrednovanja sada nam ne govori ništa o tome da li su učenici udovoljili standardima. Ocjene, bilo da su ocjene brojčane bilo iskazane u procentima ili kombinacija oba načina, ne govore nam puno ako ne znamo kriterije na kojima se temelje. Uspostavljanjem standarda postignuća može se osigurati da testovi u učionici, utemeljeni na standardima, mogu biti barem tako precizni kao i vanjski (eksterni) testovi. Dvije vrste povratnih informacija - vanjske i unutrašnje ocjene u učionici – mogu da uravnoteže jedna drugu i da umanje potrebu za jednim testom visokog uloga. Korištenje vanjskih i unutrašnjih procjena također će umanjiti šanse za donošenje pogrešnih odluka o postignućima učenika.

Primjena standarda je izazovna i nije bez teškoća, ali je ipak prilika da se podigne postignuće svih učenika. Njihova primjena je prilika koja nudi zajedničko tlo na kojem se zagovornici dobrog obrazovanja mogu ujediniti. Kada izvještavaju o učeničkom radu, nastavnicima je potreban jasan, sveobuhvatan sistem ocjenjivanja koji pokazuje kako učenička postignuća mjeriti prema standardima. Ne zaboravimo da što više očekujemo od učenika, to će oni više postići.

Uspostavljenim standardima i procjenama, nastavnici se suočavaju sa zadatkom kako najbolje ocijeniti i izvještavati o učenju učenika u pogledu tih standarda. U tom smislu, nastavnici mogu da prepoznaju nedostatke svojih trenutnih metoda vrednovanja i izvještavanja. Potrebno je pronaći alternative koje zadovoljavaju različite potrebe učenika, roditelja, nastavnika, školskih administratora i članova zajednice.

² Radi boljeg razumijevanja potrebno je uskladiti terminologiju, pa se u ovom tekstu pojam ocjenjivanje koristi za davanje ocjena učenicima za postignuti uspjeh, dok se pojam vrednovanja koristi za nastavnikovo sistematsko prikupljanje i objedinjavanje informacija o svojim učenicima i o odjeljenju.

Standardi ne umanjuju odgovornost nastavnika da ocjenjuju rad učenika i izveštavaju o rezultatima. Ipak, usredotočenost na standarde predstavlja jedinstvene izazove za ocjenjivanje i izvještavanje. Koji su to izazovi i kako nastavnici mogu razviti ocjenjivanje i izvještavanje zasnovane na standardima koji su tačni, iskreni i fer?

U osnovi postoje dva pristupa ocjenjivanju:

- Bez referentnih standarda (*engl. non-reference standards*), upoređuju se postignuća svakog učenika s postignućima ostalih učenika u grupi ili odjeljenju.
- Standardi koji se tiču kriterija, nasuprot tome, upoređuju postignuća svakog učenika s jasno navedenim opisima postignuća koji razlikuju nivoe kvaliteta. Nastavnici ocjenjuju uspješnost učenika prema onome što svaki učenik radi, bez obzira na to koliko dobro ili loše rade njihovi učenici.

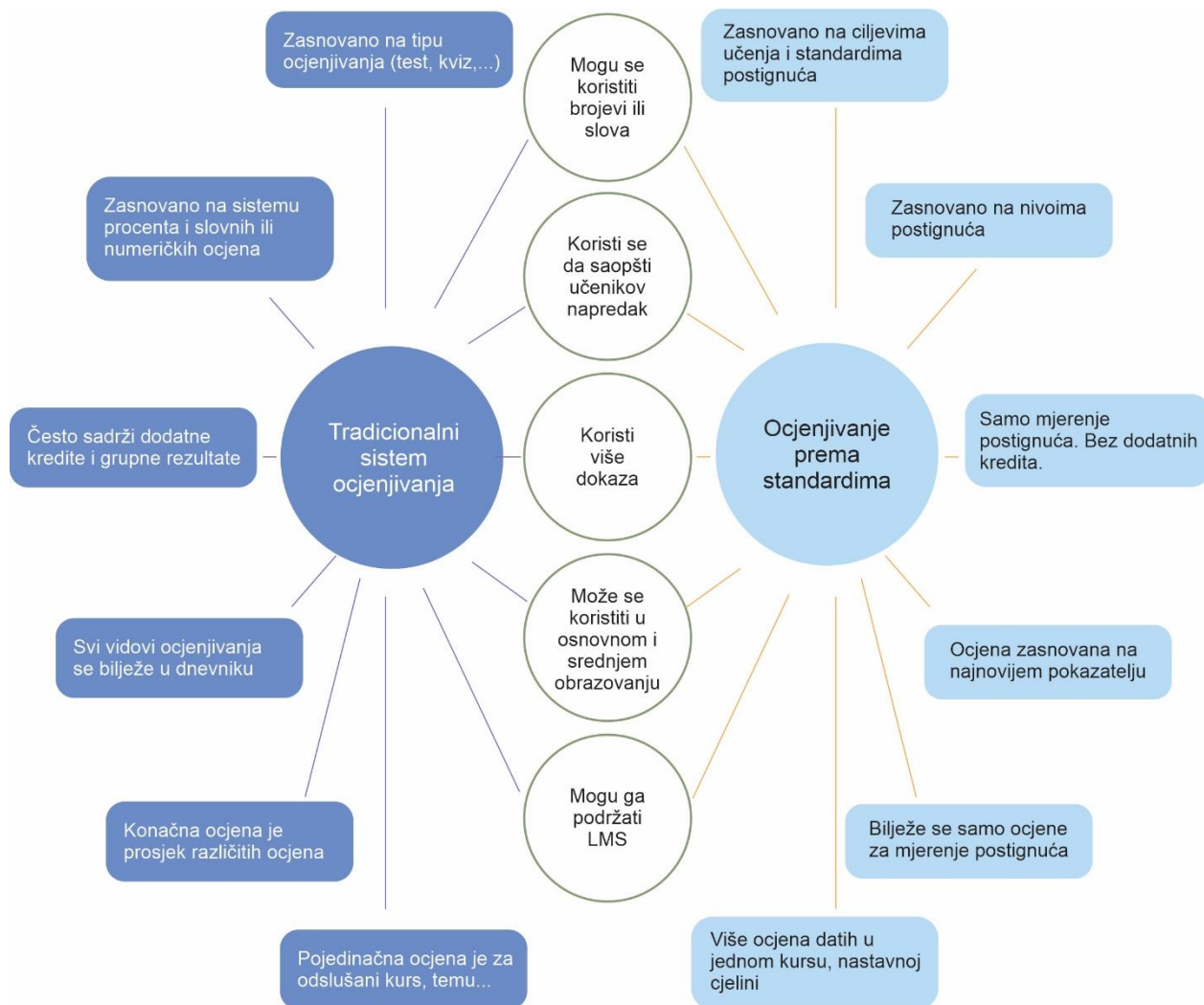
U prvom slučaju, učenje postaje visoko konkurentno jer se učenici moraju takmičiti jedni protiv drugih za nekoliko visokih ocjena koje nastavnik distribuira. Pod tim uslovima, učenici uviđaju da pomaganje drugima prijeti njihovim vlastitim šansama za uspjeh. Budući da učenici ne postižu visoke ocjene uspješnim radom, već radeći bolje od svojih vršnjaka iz odjeljenja, učenje postaje 'igra pobjednika i gubitnika', a zato što nastavnici drže da je broj 'nagrada' proizvoljno mali, većina učenika mora biti gubitnik (iz Thomas R. Guskey (2001), *Helping Standards Make the Grade*, Haladyna, 1999; Johnson & Johnson, 1989). Čvrsti dokazi pokazuju da je „ocjenjivanje na krivulji“ (zasnovano na normalnoj krivulji) štetno za odnose, i među učenicima i među nastavnicima i učenicima (Krumboltz i Yeh, 1996).

U sistemu ocjenjivanja i izvještavanja, koji se zasniva na standardima, mora biti kriterijskih referenci. Nastavnici na svim nivoima moraju da identifikuju šta žele da njihovi učenici uče i mogu da urade i koje će pokazatelje za to koristiti za procjenu tog postignuća. Sljedeći izazov je razlikovanje kriterija za ocjenjivanja koje nastavnici koriste. Iako nastavnici i učenici općenito smatraju da je ocjenjivanje prema kriterijima poštenije i pravednije (Kovas, 1993), posebni kriteriji za ocjenjivanje koje nastavnici koriste mogu biti različiti. Ključ uspjeha, međutim, leži u jasnoj specifikaciji tih pokazatelja i kriterija na koje se oni odnose. To znači da nastavnici moraju opisati kako planiraju da evaluiraju postignuća, trud, radne navike i napredak učenika, a zatim te planove moraju direktno prenijeti učenicima, roditeljima i drugim zainteresovanim. Treći izazov za obrazovanje utemeljeno na standardima je određivanje svrhe svakog alata za izvještavanje. Danas se mogu koristiti različiti alati za izvještavanje: sedmični ili mjesečni izvještaji o napretku, evaluacija projekta ili problema, školske veb stranice, sastanci nastavnika i roditelja, (Guskey & Bailey, 2001). Standardi moraju biti dovoljno široki da omoguće efikasnu komunikaciju učeničkog učenja, ali dovoljno specifični da budu korisni (vidjeti Gronlund, 2000; Marzano & Kendall, 1995; Wiggins i McTighe, 1998).

Ocjenjivanje zasnovano na standardima (*engl. Standards Based Grading-SBG*) je način da nastavnici prate napredak i postignuća svojih učenika, dok se fokusiraju na pomaganje učenicima da nauče i dostignu svoj najveći potencijal. Ovaj princip zasnovan je na prepoznavanju znakova savladavanja ili razumijevanja različitih lekcija i vještina kod učenika. Ocjenjivanje zasnovano na standardima je način da se vidi napredak učenika na osnovu nivoa postignuća za utvrđene standarde.

Ocjenjivanje zasnovano na standardima postignuća znači pomak od mišljenja da su ocjene ono što učenici zavređuju, prema razmišljanju da ocjene pokazuju ono što učenici nauče. Obavljanje zadataka, učenje i obraćanje pažnje je u stvari ono što učenici rade dok su u školi. Ali ako 'zarađivanje' ocjene ljudima daje ideju da su ocjene 'plaćanje' učenika za prisutnost i zauzetost, te za praćenje uputa bez obzira na ishod, tada je ta ideja veoma štetna. Ideja je da, nakon što učenici urade sve te stvari, oni će nešto i da nauče.

Slika 1. Tradicionalni sistem ocjenjivanja prema sistemu ocjenjivanja baziranom na standardima

Izvor: *Standards-Based Grading: What to Know in 2020, Lauren Davi*

Napomena:

LMS - Learning Management System (softverske aplikacije za administriranje, praćenje, bilježenje, dokumentovanje obrazovnih kurseva, trening programa)

Davanje dodatnih kredita: misli se na praksu da učenik poboljša lošiju ocjenu nakon odslušanog kursa, teme ili obrazovnog perioda. Obično dodatno kreditiranje može samo da poboljša nečiju ocjenu. Na primjer, poeni se mogu dodati postojećoj aktivnosti, ako učenik tačno odgovori na teži dio testa koji bi bio potreban za postizanje ciljeva neke nastavne cjeline. Izborne aktivnosti također mogu da dodaju poene ili ocjene koje se koriste u računanju ukupne ocjene. Dodatni kredit u školi je obično zadatak koji učenik mora da ispuni kako bi mu pomogao da poboljša ocjenu. Daje ga nastavnik koji dopušta dodatni kredit učeniku koji to želi ili je zatražio.

Učenici su suštinski motivisani i imaju vlasništvo nad svojim učenjem.

U učionici koja se temelji na standardima, učenici se mogu fokusirati na uspješnost i razumijevanje, oni postaju motivisaniji da zaista shvate gradivo, pa će se vremenom čuti manje pitanja kao što su: „Da li će ovo biti ocijenjeno?“ i više pitanja koja će im pomoći da dublje razumiju vještine i koncepte koje uče. Učenici bolje razumiju put ka uspjehu i mogu se lako samoocjenjivati i razmišljati o vlastitom napretku. Ovo samousmjeravanje, uvezano sa sposobnošću da usmjere svoje napore i odaberu svoje aktivnosti, dovodi do vlasništva nad njihovim učenjem.

Nastava je relevantnija.

U tradicionalnim učionicama često ćemo vidjeti nastavnike kako rutinski prezentuju nastavni plan i program - jedna lekcija za čitavu grupu. To ponekad može da bude najbolja metoda, na primjer, u uvodnom dijelu kada svi treba da dobiju iste informacije. Vremenom, budući da učenici uče različitim načinima i tempom, bit će nekih učenika kojima je dosadno zbog sporog tempa i nekih koji su zbunjeni jer se bore da ostanu u toku.

Alternativno, u učionicama koje koriste ocjenjivanje zasnovano na standardima, nastavnici bolje razumiju vještine učenika, odnosno gdje su učenici na skali. U bilo kojem trenutku mogu prepoznati učenike na naprednom nivou, srednjem ili osnovnom, tako da mogu ponuditi zadatke i probleme koji su odgovarajući za taj nivo. Za učenike na osnovnom nivou odabire se praksa i aktivnosti koje će im pomoći da dostignu srednji nivo i tako dalje. Ova vrsta diferenciranog učenja čini gradivo relevantnijim za učenike, što vodi pozitivnim iskustvima učenja i većem interesu za školu.

Nastavnici pružaju efikasne povratne informacije.

Povratne informacije o kvalitetu mogu poboljšati i ubrzati učenje učenika. Umjesto da vide ocjenu od 80% ili 7/10, ili brojčanu ocjenu, učenici dobivaju direktnu povratnu informaciju o upotrijebljenoj vještini ili zadatku tako da shvate gdje treba da usmjere svoje napore kako bi se poboljšali. S druge strane, nastavnici mogu da koriste ovu povratnu informaciju za poboljšanje podučavanja, jer tako mogu bolje da spoznaju koliko učenika u odjeljenju ima poteškoća u razumijevanju standarda.

Ocjene imaju dublje značenje.

Učenici razumiju zašto dobivaju svaku ocjenu. Oni mogu da dobiju prikaz učinka na svakom standardu koji detaljno opisuje njihov nivo znanja. Učenci i roditelji cijene to što mogu na taj način da prate uspjeh i rezultate učenja, a ne da im se daje samo nejasna brojčana ocjena bez objašnjenja i nepouzdana vrijednosti.

Nastavnici i učenici snose odgovornost.

Kurikularni ciljevi/ciljevi NPP-a kroz jasno identifikovane ciljeve učenja i skale postignuća razjašnjeni su na početku predavanja, tako da nastavnik tačno zna šta da podučava. Koristeći dosljedne formativne procjene, nastavnici i učenici mogu pratiti koliko dobro razumiju ciljeve učenja i mogu prilagoditi nastavu prema potrebi kako bi se osigurala uspješnost.

Učenici i roditelji su navikli na tradicionalne prakse ocjenjivanja.

Vjerovatno većina nastavnika tokom cijele nastavničke karijere radi unutar konstrukcija tradicionalne brojčane skale 1-5. Učenike i roditelje treba pripremiti i pojasniti im koje promjene se dešavaju primjenom ocjenjivanja na osnovu standarda.

Nastavnici mogu doživjeti nove stresove.

Naučiti nove prakse ocjenjivanja, implementirati nove inicijative i prekvalifikovati vlastiti način razmišljanja i razmišljanja drugih, može biti stresno i učiniti ih opterećenijim. S praksom i vidljivim efektima u učionici, sigurno bi se gubio element stresa.

Ocjenjivanje za roditelje zasnovano na standardima.

Roditeljima su potrebne tačne, smislene i dosljedne procjene učenja kako bi bolje razumjeli napredak svog djeteta. Tradicionalno ocjenjivanje vrlo je subjektivno pa je ocjenjivanje zasnovano na standardima jedan od načina da se to riješi.

Budući da je izvještavanje zasnovano na standardima dizajnirano tako da odražava samo istinite dokaze o učenju, roditelji dobivaju jasnu sliku o tome šta učenik jeste ili nije savladao bez uticaja drugih faktora, kao što su trud i stav.

Potrebno je obratiti pažnju i na sljedeće: neki standardi mogu biti neprimjereni učenicima sa teškoćama u razvoju ili talentovanim učenicima. Odluka i sud o tome, koje iskaze standarda treba zanemariti u procjeni postignuća u takvim slučajevima, treba da donese nastavnik uz stručnu pedagoško-psihološku podršku.

- Aldrich, R. (2000), Educational Standards in Historical Perspective. In: Harvey Goldstein & Anthony Heath (eds.), Educational Standards. Proceedings of the British Academy. Oxford: Oxford University Press, pp. 39 – 56.
- Haladyna, T. M. (1999). *A complete guide to student grading*. Boston: Allyn & Bacon.
- Guskey, T. R. (1996). Reporting on student learning: Lessons from the past-Prescriptions for the future. In T. R. Guskey' (Ed.), *Communicating student learning: 1996 Yearbook of the Association for Supervision and Curriculum Development*(pp. 13-24). Alexandria, VA: ASCD.
- Guskey, T. R., & Bailey, J. M. (2001). *Developing grading and reporting systems for student learning*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1989). *Cooperation and competition: Theory and research*. Edina, MN: International.
- Krumboltz, J.D., & Yeh, C.J. (1996). Competitive grading sabotages good teaching. *Psi Delta Kappan*, 78(4), 324-326.
- Marge Scherer (2001) Marking Standards Work, Educational Leadership, Volume 59, Number 1, str. 14-18,
- Thomas R. Guskey (2001) Helping Standards Make the Grade, Educational Leadership, v. 59, issue 1, p. 20-27.
- M. Palekčić (2005). Utjecaj kvalitete nastave na postignuća učenika. PEDAGOGIJSKA istraživanja, 2 (2), 209 – 233. (2005)
- Klieme, E. et al. (2003), Zur Entwicklung nationaler Bildungsstandards. Eine Expertise. Bonn: Bundesministerium für Bildung und Forschung.
- Ravitch, D. (1995), National Standards in American Education. A Citizens' Guide. Washington: The Brookings Institution.
- S. Bašić: Nacionalni obrazovni standard - instrument kontroliranja učinkovitosti obrazovnog sustava, Pedagogijska istraživanja, 4 (1), 25 – 41 (2007)
- Susan M. Brookhart How to Use Grading to Improve Learning, *ASCD book, 2017*
(očitano 5. maja 2020. <http://www.ascd.org/publications/books/117074/chapters/Grading-on-Standards-for-Achievement.aspx>)

Web stranice

<https://www.nap.edu/read/9609/chapter/6#49> (očitano 20. aprila 2020.)

<https://www.schoology.com/blog/standards-based-grading> (očitano 20. aprila 2020.)